

ВЛАДИСЛАВА ГОРДИЋ ПЕТКОВИЋ

СТРАХ ОД ЗАБОРАВА: РОМАН У 2019.

САЖЕТАК: С намером да оцрта тематске, стилске и идејне координате једногодишње романескне продукције на српском језику, овај прегледни рад испитује и у којој је мери могуће уједињавање и уједначавање несродног: да ли је у оквирима романа као форме одржив спол авантуристичког и критичког или пак жанровског и интимистичког. У стално понављаним покушајима да артикулишу жал за прошлошћу, кризе у садашњем животу и бесперспективност будућности, романописци који стварају на српском језику немају одвише маневарског простора за безбрижну игру мотивима и порукама.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: роман, српска књижевност, поетика, приповедање.

На више начина и по више основа, романи објављени у 2019. години написани су у покушају да се поведе битка са забором – било да је тај заборав јасно артикулисан поетички отпор утемељеним *маниризмима сећања*, или је пак у питању самостална и приватна конструкција идиле и успомене. Заборав може да буде место муке и таме, може да буде добро ограђен простор пародије или чак и шале на тему неугодне збиље, али ови потоњи примери су, показале се, убедљиво најређи. И то одсуство хумора не треба да нас чуди: у стално понављаним покушајима да артикулишу жал за прошлошћу, кризе у садашњем животу и бесперспективност будућности, романописци који стварају на српском језику безмало ни немају простора понуђеног за безбрижну игру мотивима и порукама. Она *брижна иџра*, међутим, доказано је присутна, као што ће се видети из дела аутора који се приповедању и даље посвећују као простору искушавања традиционалних форми и разграђивања читалачких очекивања.

Форсирањем залеђене реке, ефектним кадрирањем манипулације траумама и успоменама те реновирањем мотива миграције и мигрантског искуства на потезу од Сирије до Италије, НИИ-овом наградом овенчани роман Саше Илића *Пас и конџрабас* (Орфелин издаваштво) суочио је читав низ креативних и поетичких паралелизама који алегоријски оцртавају и историју српског романа, и историју његове рецепције: интегришући тематизовање здравствених институција у вихору рата, знано из романа *Лузитанија* (2017) Дејана Атанацковића, али и из неупоредиво мање читаног романа хрватског писца Слободана Шнајдера *Morendo* (2011), и наративни подкаст аранжиран од умрежених музичких матрица помало налик синестезијском механизму у роману Срђана Срдића *Сребрна магла љада* (2017) са тематизацијом идентитета и мрачних завера варираних у низу прозних дела Милете Продановића – од *Колекције* (2006) до *Аркадије* из 2013. године – Илић нас фактички води у наративну шетњу стазама књижевних поетика, по делима, телима и територијама, деконструишући све оно што види као дугу трауму историје маште, историје криза и историје болести.

Роман Слободана Тишме *Грозоџа или...* (Чаробна књига) поставља питања поетике и политике, личних одлука и колективних траума која су ушанчена негде између кишовског амбиса нервозног неспокоја и бернхардовске банкине друштвених забрана и осујећења: најбољи роман овог уметника оркестриран је као низ варијација на тему *љада у зрелости* и лебдења у антигравитационом пољу породичне историје. Језик је Тишмин сабласни ресурс, и аутор му се ведро подсмева савијајући имена писаца, књига и градова у замршене виолинске кључеве за партитуру карневала забавних списатељских сујета и мртвоозбиљне тегобе *сазнавања несреће*. Матори сенилни скривоман Стив Наив најдрагоценији је реметилачки фактор сопствене биографије и каприциозни законодавац нове модернистичке приповедне игре која из часа у час мења ритам хода и трасе: од скакутања до суноврата, од запуштених башти до магистрала. Роман првенац историчара уметности и песника Небојше Миленковића *Нешићо шићо сџираћино љодсећа на живоји* (Академска књига) уводи нас опет у изванредан поглед на биографију, у свет Суботице и сећање на једног од њених палих анђела, незаборављеног уклетог уметника перформанса Славка Матковића. Као и Саша Илић и Слободан Тишма, Миленковић је на трагу формулисања одговора на нека питања о смислу уметничке *интервенције у стварности*. Оно што је у романима Сретена Угричића поетика поетизовања историје, код Небојше Миленковића је поетизовање историје новије југословенске и српске уметности, али и поетизовање историје памћења. Двојицу аутора повезује

магична *инфантилизација дискурса*: прозиран и бистар стил, реченице огољене синтаксички и семантички до саме своје транспарентне суштине. Као кустос, историчар уметности и хаику песник са више објављених збирки чији је прозни првенац оваплотио Хармса у оквирима приповедне дактилоскопије, Миленковић понајвише говори о поразу који уметник доживи кад покуша да надвлада несхваћеност. *Нешто што стварацно постоји на животи* није случајно дело описног наслова, наслова који тек наговештава да ће писање имагинарне аутобиографије бити узалудно. Тематизовање идеје о самоубиству води инвентивном поетизовању мотива несхваћености, али и доследним стратегијама које помажу да несхваћеност ипак не превлада: о летењу у смрт, о суботичким пистама, зградама летача с којих се самоубице сурвавају, овај роман говори као и о оскудици деведесетих – непосредним, експлицитним језиком који поручује да је све што је неминовно страшно, и да је страшно све што је неминовно.

Иако се на прво читање не би рекло да је тема још једног романа интригантно дескриптивног наслова, романа Тање Ступар Трифуновић *Оћкако сам куйила лабуда* (Архипелаг), однос страсти и лектире, управо се тај конститутивни, контролни мотив помаља из сваке реченице. Страст непозната нараторки, библиотекарки у зрелим годинама, у лектири помно тражи не само објашњења већ и одјеке; нараторкина млада партнерка, уметница, у делима од антике до драме апсурда настоји да препозна одзив својих немира и несигурности. Паралеле са књижевним ликовима и делима који су заокупљени истополном љубављу коинцидирају са одбијањем да те паралеле асфалтирају живот приповедачице. Ипак, одбијани одједи пробијају канал до подсвести, сећања и траума: спонтани побачај, отац и мајка који постепено престају да се воле и разумеју, гушење у скученим просторијама и одвећ лабавом браку воде до тачке на којој се животи двеју жена уједине у страсти и сличности. Претходни роман Тање Ступар Трифуновић говорио је о енигми мајчинства, а однос мајке и кћери представио као прву животну лекцију о љубави која се савладава тек у зрелом добу. Роман *Сајнови у мајчиној соби* (2014) могао је да се чита као дневник депресије, као знамен борбе против патријархалног кодекса и укидања индивидуалне слободе. Но тај је роман тек начео варијације женско-женских односа тако што је указао да пролажење кроз идентичне муке сазревања међу женама ствара дистанцу и отуђење: *Оћкако сам куйила лабуда* чини храбар корак напред у откривању ненаслеђених сличности.

Роман Љубице Арсић *Четири кише* (Лагуна) елементе реалног живота (одрастања и детињства, сањарења и злостављања) про-

пушта кроз визуре троје „велике деце” и њихове имагинарне сабеседнице Ленке Дунђерски, чији дневник откривају и читају. Љубица Арсић увек је ненаметљиво употребљавала елементе историје у контексту фикције а у овај роман ушуњала се виртуелна и домаштана Ленка, опијена архитектуром Венеције и шармом мистичног гондолијера; представљена је као побуњеница против бесмислених правила, чији је дневник случајно откривен на тавану породичне куће и тако обзнањен онима који би да сачувају идиличну прошлост од будућности коју предодређују неизговорене исповести о породичним траумама. Тако се Љубица Арсић и нехотице упушта у поигравање амбиваленцијама чињеничног и измаштаног, романтичног и ироничног, ретроспективног и контемплативног. Реконструишући биографију реалне особе и сопствену поетику истовремено, ауторка писање обликује као процес који је Хемингвеј прогласио трансплантацијом, односно пресађивањем из једног света у други: ово неће бити једини роман о лековитости Медитерана и исцељивању сећања у благодати морског пространства. Андреа Попов Милетић у поетском роману *Пионири малени, ми смо морска љубава* (Трећи трг / Сребрно дрво) пушта своју нараторку да проговори у другом лицу како би ефектније предочила лирску каталогизацију света детињства и одрастања, али и светова робе и потрошње: сортирање успомена и узбучавање појмова само су део сећања која у носталгичном тону дели са јунацима Љубице Арсић; Андреа Попов Милетић не води нас само у свет уживања где су „пешкири државе, сунцобрани заставе” већ мозаички предочава и матрилинеарну историју породице, сећање на баке које се „смањују док потпуно не нестану” и на њихове тегобне животне приче које опстају мимо заборава и нехаја.

А колико су индивидуалне животне приче увек у страху и неспокоју пред „великим причама века” открива и јунак Драгана Великића Владан Тодоровић, документариста у Музеју поште. Досељава се у улицу надомак Ташмајданског парка, у петоспратницу на броју двадесет и три. Ту живи неко кога зна четврт века: Маргита Шошкић, пензионерка Главне поште, председница кућног савета, архиварка здања и његов тврдоглави анђео чувар. *Адреса* (Лагуна) је делом и њен роман, о њеној борби с урбанистичком анархијом; на широј равни значења, ово је роман о личном простору колико и о Ташмајдану као „историји некропола освајача и бранилаца”, о одговорности за „пасја гробља” и „књиге стреланих”, за мртве који су „узидани у топониме Београда”, који су страдали у „пакленом тунелу окупације” (Марко Ристић), у рејону бившег стратишта на ком живи Владан Тодоровић, горко свестан наслага историје, и низова непочинстава за које нема адресе. Показује се,

и писцу и лику, да историја и политика премашују сва очекивања: састављају све теже тестове имагинације и издржљивости. *Адреса* је роман болне очевидности рушења и сакаћења града, али и роман приватних загонетки који, упркос друштвеном ангажману, поставља и интимно питање: како живети у кући свог бића а не знати да си већ имао негде дом, и да је поглед на тај дом замагљен родитељским ћутањем?

Контраст Великићевом парадоксално урбаном интимном и интимно урбаном нарративу успоставља опора студија психопатологије у роману *Нишња лакше од умирања* Елведина Незировића (Лагуна), која на први поглед делује као документаристичка проза о човеку-звери хибридног етничког идентитета. Незировић као да рехабилитује неку врсту Золиног натурализма у препознатљивом социоисторијском окружењу рата у Босни не би ли показао да романтизовани, ниоткуда дошавши, магнетски привлачни *хип-клифи* у постјугословенској прози једноставно не постоје. Џони Акер, црни нациста и Швеђанин пореклом из Либериије, ратни злочинац и серијски убица, психопата и агресивац, виђен је из више перспектива које обећавају документарну поузданост али и игру са читаочевом перцепцијом.

Да рат може бити језовит и до граница хипертрофиране гротеске показује онај једини случај историјске бурлеске у прошлогодишњој романескној продукцији, који није случајно написан у четири руке. *Бункер њајка* Мирјане Ђурђевић и Бранка Млађеновића настаје као наставак романа *Бункер свинџ* из 2013. године, где је међуратна дијаспора представљена у свој егзистенцијалној кризи, кризи језика и кризи идентитета, али са материјалним императивом проналазка среће, покретања бизниса који доноси и опстанак и одушак. Потрага за срећом пребацује се у *Бункер њајку* из Чикага на простор од Срема до Бора, историја постаје општи неред и лакрдија, трајно нерешено стање преласка и проласка у каквом је живот необичне инстант породице препуштен карневалској импровизацији по танкој линији: линији музике и хумора, гега и доскочице, немогућег бега од надолazeће ратне катастрофе.

Позициониран дубље у историју од романа Ђурђевићке и Млађеновића, други роман англисте Младена Јаковљевића *Избледеле душе* (Академска књига) читаоца води у западну Србију с почетка 19. века, и бави се темом привременог заточеништва у загробном свету. И парадоксално и утешно може звучати теза да је смрт у *Избледелим душама* у исти мах и проблем, и решење проблема: смрт вреба да отме и однесе, али истовремено даје и начин да се издрже притисци који долазе споља. Јунаци у роману бирају достојанство изнад свих интереса живота и користи, но оно што

се чини недокучивим јесте следеће: због чега чак и са оне стране свих земаљских амбиција и потреба и даље постоји жеља да се освоји моћ? Онострани свет је, и поред муке и тајанства, место исповедања, ако не пријатељства; солидарности, ако не лојалности; здравог заједничког интереса, ако не алтруизма.

По шумама и ѓорама (Орфелин издаваштво), роман у шест ходања траговима оснивања партизанских одреда и под епиграфским патронатом Оскара Данона, предочава нам књижевне јунаке који су реалистично представљени појединци са препознатљивим страстима и уверењима, а у исти мах и симболични означитељи заборављених етичких вредности; беспрекорна циклична структура приповедања као унутар кутије која се „отвара” и „затвара” истовремено је и сплет стаза којима нас воде природа и историја – а обе су изложене систематском сатирању. Читалац тоне у угодну сумњу да су величанствени водич Рајић и приповедач који га следи тек духови и сенке који живе књигу дубоке оданости Оскару Данону и партизанском покрету. Ово је редак, готово уникатан роман по томе што исказује јасан, систематичан и у књижевни језик уверљиво уграђен протест против уништавања и загађивања природе, против свих врста рушења и тровања која чини човек, роман који упечатљиво описује помор и штету коју ловци и други бахати несој оставља иза себе. С друге стране, а опет из екокритичке перспективе, ово је роман моћне визуализације која толико често недостаје српској прози: нису живи и упечатљиви само описи људи и предела, телесне патње људи и животиња, него и поруке људске обести, не најмање уочљиве у слици девојчица које камењем гађају лабудове након што им досади да у њиховим спојеним кљуновима препознају облик срца.

Први роман београдске сликарке Милице Вучковић, *Болдвин* (Лом) уреднички потписује његов поетички претходник Срђан Ваљаревић, а говори о терапији, лечењу и имагинарном непријатељу Болдвину: болнички дневник алкохоличарке и дијабетичарке Нађе је сањана терапија и терапијски сан. Ова селинцеровска антихероина измиче и дефиницијама и рутинама, премећући по прасликама детињства (међу којима су све мучне неизвесности деведесетих, избеглиштво, немаштина, очев одлазак у рат) у потрази за могућим одговором на сваки садашњи бол. Бол у ногама као неуролошки симптом и психосоматска опомена, као наводна физиолошка последица пребрзог одрастања, у исти мах је и последња граница отпора сазревању у нерадо наслеђеном свету.

Лирски роман Ане Вучковић *Yugoslav* (Партизанска књига) у двадесетак фрагмената различитог опсега и обухвата истражује губитак и бол губитка, тематизује оно што је, у готово непреводивом

наслову једне своје кратке приче, поставила једна савремена америчка списатељица: *learning to fall* – наука падања, или наука о падању; у сећање и фантазију, али и у напето посматрање тренутка садашњег: „Татини пријатељи ме грле чвршће откад га нема. Да ли мисле да ми треба подршка, или поново хоће да осете њега, као да сам бабушка и да ћу тамо негде, ако довољно притисну, наћи и њега, да ће моја кожа напући, као киндер јаје, и да је тамо негде он.” У много чему сличан маестралном поетском роману *Поема њреко* Соње Веселиновић из 2008, роман Ане Вучковић представља покушај да лирска проза камерног говора проговори не само о жаљењу за мртвима него и о детаљима памћења који нас чине живима у свести оних којих више нема. Не, управо написано није парадокс, већ одраз континуираног напора нараторке да нас увери како је сећање двосмерна улица.

Роман Срђана Тешина *Моје* (Архипелаг) групише већ добро познате мотиве овог писца (локални амбијент породичне историје, сећање на деведесете, поетичке и политичке изазове и апсурде уметничке егзистенције) у наратив смрти и сећања. Интензивно присуство лика мајке и њене могуће уметничке биографије, њен шокантан и педантно документован нестанак из живота и света, нису довољни да овај наратив „преведу” на страну аутобиографског штива. *Моје* јесте хибрид жанрова и дискурса, но исто тако и монолитан аутопоетички роман у који су уписане посвете многим шокантним нестанима, као што је то био нестанак из света писца Боривоја Адашевића почетком јануара 2019. године.

На трагу аутопоетичке исповести која не разрешује од греха али обавезује на игру (под) маскама јесте и роман Ненада Рацковића *Библија* (Лагуна), у ком се суочавамо са бароузовском *cut* ур техником, варираном тако да укључује сучељавање не линеарних текстова већ асоцијативних и прогресивних менталних и телесних изазова постављених пред концептуалног уметника спремног да се разрачунава са собом и каје пред другима. Проза, фрагментирана у поглавља-дијагнозе, заправо води неку врсту иследничког поступка о животу уметника, актуелизујући бол и радост у битно другачијој форми него што је то чинио претходни роман *Пејшо љодичиње доба* (2017). А да два аутопоетичка поступка никад не могу бити идентична показује и *Роман Рубикова коцка* (Соларис) Саше Радоњића, пажљиво дозираном размером фантастике и аутофикције која нимало случајно враћа у време његовог запаженог романа *Тракийај о шеширима* (1995) и недовољно читаног *Приручника за ѡауна* (1993), али подсећа и на књигу микс прозе *Вечерњи доручак* (2017) у којој се дневничке белешке, микропроза конципирана као СМС порука и фрагментирана свест о паралелизму

светова уоквирују у простор испредања прича: *Тракијати о шеширима* је као „танка свилена прошлост” коју вишефокални приповедач носи, „пошто је будућност само наизврат обучена и тесна кошуља садашњости”. Тако се загонетна пошилка и везење гоблена, идентитет главног јунака Павла и приповедачаева маневарска механика заправо сливају у *свешексти*.

Роман у 2019. години показује да је могуће уједињавање и уједначавање несродног: да је могућ спој авантуристичког и критичког; жанровског и интимистичког; подухвата се и немогућег задатка наративизовања различитости. Међутим, то није нешто посве неочекивано. Актуелност се приказује као алегорија, алегорија као актуелност (Лука Трипковић, Саша Илић, Тања Ступар Трифуновић). Младен Јаковљевић, Небојша Миленковић, Нина Савчић, Саша Радоњић и Ђорђе Писарев држе, свако на свој начин, фантастику и приповедни експеримент у приправности. Српском роману сад више не недостају, као што је био случај ранијих година, маргинализовани, сиромашни и онемогућени јунаци; он више није глув за потребе сиромашних и егзистенцијално угрожених, није слеп за социјалну невољу, за жртве ратова и распада СФРЈ и губитнике транзиције, будући да о њима на свој начин пишу Грабовац, Тишма, Великић, Бодирोगић, Милица Вучковић, Марко Томаш и Драшко Сикимић. Из пређашње ултимативне урбаности, радња романа пресељава се и на полупериферију, у рушевна предграђа, у засеоке заборављене од света и смисла: присутнија је слика разореног и разрованог малог места као топонима узалудности и осујећености. Старост више није толико присутна тема као у претходним годинама, сада је простор заузела бесперспективна младост, и од ње још много мање перспективно зрело доба. Прочитали смо више упечатљивих студија насиља и злостављања (Арсић, Незировић, Тишма, Бодирогвић). Романи 2019. су битно успелији у сликању и актуелних, и универзалних тема: то је година зрелих дебитаната (Миленковић, Бодирогвић, Немања Јовановић) и дуго ишчекиване (и надајмо се – дочекане) рецепцијске ренесансе писаца попут Видосава Стевановића и Игора Маројевића. Биће свакако потребно још времена и простора да се обједине у анализи важне књиге и недовољно афирмисаних и већ етаблираних ауторки као што су Тања Ступар Трифуновић, Љубица Арсић, Милица Вучковић и Андреа Попов Милетић, које лабаво повезује југоносталгија као чежња за идиллом, а у том контексту да се и аутопоетички роман Срђана Тешина ишчита као матрифокални текст. Роман Гордане Свиленгаћин *Суђење Јевремово* (БКЦ / НБ Нови Бечеј), *Раскид* Наде Душанић (Албатрос плус), као и роман *Маџареће уши* Оливере Скоко (Градска народна библиотека „Жарко

Зрењанин”) такође изискују даља читања, како би се употпунио корпус женске књижевне продукције, не само због снажног утиска историјских призора бродске несреће на Тиси (Свиленгаћин), тематизације емотивних растанака и њиховог интертекстуалног уплитања у преведену књижевност (Душанић) и наративизације односа мајке и кћери (Скоко). Макар битно искакао из свих могућих „књиженствених” уоквиривања, трећи роман Дане Тодоровић *Z* (Геопоетика издаваштво) ипак захтева да опус ове увек игри склоне ауторке сагледамо као део српске приповедне сцене: и њена нова проза обећава наставак наративних поигравања са чудним усамљеницима какве добро знамо из *Трагичне судбине Морица Тоџа* (2008) и *Парка Лоџовској* (2015). Као и у ауторкином првенцу, и у *Z* нас дочекује свезнајући наратор, стерновски рашћеретан и интимизиран са читаоцем, приправан на баратање тајнама и хумором, вољан да публици (која прати и текст и позоришно приказање) препусти истраживање граница халуцинације и самоспознаје, игре као пукe технике и игре као откривања.

У роману *Мулајџ албино комарац* (Имприматур) Стево Грабовац на понекад резигниран, а понекад бескрајно тужан и (парадоксално) умиљат начин говори о изнудици: о губитку перспективе, егзистенцијалне али не и емотивне. Он је минималистичко чедо *Бернардијево собе* (2011), а можда донекле и *Урвидека* (2005), оних несравњивих тишмијанских легенди о сувишном човеку. Међутим, Грабовчевог су човека задесиле и мрачне спознаје и неподношљиви губици: ратно детињство проведено у изолацији па у логору, предана брига родитеља и њихов тихи нестанак. Но овај се роман као винова лоза савио око неочекиваног мотива, око дирљивог случаја звучне дислексије. У драми Тенесија Вилијамса *Сџаклена менаџерија* један је јунак име болести, *pleurosis*, чуо као *blue roses*; то је само један пример феномена још средином педесетих названог *mondegreen*, кад се, било због илузије хомофоније или поремећаја у перцепцији говора, стварају нови лексички нивои са новим значењем. Овај механизам и Грабовац користи да укаже на варљивост и немоћ перцепције: стих из песме који се прометнуо у шашаво неразумљиво и помало злокобно „амуладо амалајно амаскида” јесте мантра тајанства иза које се помала не препознавањем измењена, него високо коригована порука о стању душе: приповедач је гладан и свима сувишан, али са снажном енергијом да крене даље у Нешто за шта још не зна како ће звати, а ни како разумети.

Чвор на омчи (Лом) Драшка Сикимића може се, из више перспектива, читати као деликатна повест о фантомском болу: главног јунака губитак десне шаке кошта губитка анестетизованог

погледа на свет, али не и мирног хумора с којим приступа себи и свету. И управо је тај мирни хумор, уз одбијање самосажаљења и (опет тишмијанско) сагласје са природом, поетички потчинио читаоца, претворивши овај наратив у једно од муњевитих изненађења романијерске продукције 2019. Као и Грабовчев јунак, и Сикимићев Вук кренуће у правцу сабласног Нечег које неће бити смрт, већ поезија.

Црна књиџа Луке Трипковића (Воока) уводи нас у свет са високом резолуцијом манипулације: у свет виртуелне реалности и високог интензитета завере, где посао истраживачког новинарства бива сведен на епистемолошки ћорсокак у блату регресивних политичких стратегија. Даровит и амбициозан аутор који новију историју и културу зналачки конструише у полигон за лансирање идеолошких порука и опомена, Трипковић демонстрира зачуђујуће паралелизме са писцима који су му заправо поетички несродни, можда због универзалности трауме у чијем је средишту текућа политичка стварност: са Сашом Илићем и Нином Савчић, чији дебитантски роман *Власник свеџа наџеџ* (Архипелаг) на микроплану слика све оно о чему *Црна књиџа* говори у макроконтексту. Нина Савчић ефектно користи мотив „завере библиотекара” да предочи језовиту анксиозност појединца чија се грчевита борба и за смисао и за посао у свету који отворено одбија да буде транспарентан и протумачив завршава у кафкијанској парадоксалној параболу.

Ђорђе Писарев пушта свог поетичког близанца Микија Шепарда да у мозаичком роману *Стјаница за лов на кићове* (Службени гласник) испише омаж историји књижевности у којој су садржане тајне, чуда и изненађења света. Шепард се игра жанровским матрицама готске прозе, хорор романа и научне фантастике, удељујући им неопходне дозе хумора, апсурда и пародичне егзалтације. На трагу старије новосадске прозе која је наглашено антиреалистичка креће се и мултиперспективни роман Страхине Млађеновића *Locus atoenis или љрича о дечкоњи и девојчурку* (Прва књиџа Матице српске). Експерименталном свету придружује се и „луфт-роман” *Нема оазе* Бојана Савића Остојића (Бесна кобила), роман-шетња у потрази за књиџама и идејама који је једно од најпријатнијих изненађења прозне 2019.

Нови вид документаризма у роману Игора Маројевића *Роман о љијансиџу* (Лагуна) отвара пут у рецепцијску обнову интересовања за плодног писца који се увек враћа опсесивним личним темама, и из интимне визуре представљеним културним конфликтима: овај пут сетићемо се романа *Парџер* (2009), будући да Игор Маројевић поново пише о припадницима оштећених генерација, с њиховим предвидљивим али и даље болним мањком жеље и

енергије, генерација које се ипак боре с ватрама амбивалентних осећања, нејасних жеља и непобедивих разлика; главни јунак и морални центар поново постаје привидно равнодушан мушкарац на чијем лицу се не читава грчевит, очајнички напор да сачува мир ако већ не може разум; макар иронија заслужено и убедљиво побеђује патетику, а музика и еротика побеђују бол и самоуништење. Тек варљиво Маројевићу сродан роман Марка Томаша *Немој ме будишти* (Лом) привидно тоне у безизражајно сивило алкохолизма једног бескрајног дана, али му се до краја не препушта, градећи заплет у ком сувишни човек, чак и кад је његова позиција тешко одржива, може да у делиријуму поновљиве свакодневице издржи офанзиву реалности макар онолико колико је то успевао конзул у роману *Под вулканом* Малколма Лаурија.

* * *

Да би ангиограм српске прозе пружио поузданији увид макар у мреже брзих тематских токова и тачке могућих тематских загушења, било би неопходно овом прегледу додати осврт на романи *Паучина* Видосава Стевановића (Службени гласник), *Пилоџи џирамваја* (Лагуна) Јовице Аћина, *Исџанбулски мозаик* Андрије Матића (Партизанска књига), *Мундо либре* Марка Крстића (Лагуна), *Јеџермајсџер* Дарка Тушевљаковића, *Соба 427* Јадранке Миленковић (Арете), *Руди* Немање Јовановића (Партизанска књига), *Зенон и Зарџусџира* Владана Добривојевића (Чигоја штампа), *Еџаје ноћи* Милоша Латиновића (Вулкан) и *Само убисџиво* Марија Лигурија (Лагуна). Тако би у слику одиста богате, динамичне и хетерогене прозне продукције на српском језику у години 2019. била учртана још нека нова места страха и таме, заборав и туге, реминисценције и меланхолије. Мапа, ипак, не би успела да трагачу понуди предвидљиву територију: пуно шта још вреба из списатељских с тешком муком побеђених страхова од заборав.

Др Владислава С. Гордић Петковић
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Одсек за англистику
vladislava.gordic.petkovic@ff.uns.ac.rs